

การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในคลินิก ดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น Organizational support to affect the performance in clinical care of HIV and AIDS patients: A case study of a community hospital, Khon Kaen Province

มานะ ลอศิริกุล วท.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

Mana Losirikul B.Sc. (Public Health)
Khon Kaen Provincial Public Health Office

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional Descriptive Study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยของการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในคลินิกดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรประกอบด้วย แพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และตรวจสอบความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช 0.70 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 8 มกราคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2556 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows แจกแจงข้อมูลด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสัมพันธระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 79.2 เพศชายร้อยละ 20.8 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 51.7 อายุเฉลี่ย 38.6 ปี (S.D.= 7.64) อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 55 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 64.2 ระดับการศึกษา จบระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 80.0 รายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 37.5 รายได้เฉลี่ย 32,213 บาท (S.D.= 5.08) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคเอดส์ 6-10 ปี ร้อยละ 43.3 เฉลี่ย 7.13 ปี (S.D.= 4.84)

การสนับสนุนจากองค์กร ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร อยู่ในระดับสูง ในด้านเวลา ค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D.=0.59) ในด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ย 3.51 (S.D.=0.62) และด้านเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ย 3.53 (S.D.=0.85) ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ย 3.42 (S.D.=0.68) และด้านวัสดุ ค่าเฉลี่ย 3.49 (S.D.=0.70) การสนับสนุนจากองค์กร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.546$, $p\text{-value} < 0.001$) ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่จากการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรในด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์

คำสำคัญ: การสนับสนุนจากองค์กร คลินิกดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์

Abstract

This cross sectional descriptive research aimed to study organizational support that affects the performance in clinical care of HIV and AIDS patients in a community hospital in Khon Kaen. The study included 120 hospital staffs such as physicians, pharmacists, nurses, public health officers and laboratory technicians. A questionnaire was developed and tested for content validity by three experts. The overall Cronbach's alpha coefficient of the questionnaire was 0.70. The data was collected from January 8 to February 28, 2013. Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) for Windows was used to perform data analysis, namely, percentage, mean, standard deviation, maximum, minimum and Pearson product-moment correlation coefficient.

The findings showed that most subjects were female (79.2%). Half of them (51.7%) aged between 31 to 40 years old while the average age was 38.6 years old (S.D. = 7.64). The youngest subject was 24 years old while the oldest one was 55 years old. More than half of the subjects were married (64.2%). Most subjects (80.0%) held a Bachelor's degree. About 37.5 percent of the subjects earned 20,001 to 30,000 Baht a month. The average monthly income was 32,213 Baht (S.D. = 5.08). Approximately 43.3 percent of the subjects had six to ten years of experience. The average working experience was 7.13 years (S.D. = 4.84).

The levels of three organizational supports were high. The mean score of organizational support in term of time was 3.67 (S.D. = 0.59). The mean score of organizational support in term of man was 3.51 (S.D. = 0.62). The mean score of organizational support in term of technology was 3.53 (S.D. = 0.85). The levels of two organizational supports were moderate. The mean score of organizational support in term of money was 3.42 (S.D. = 0.68). The mean score of organizational support in term of materials was 3.49 (S.D. = 0.70). In addition, there was a moderate positive relationship between organizational support and the performance in clinical care of HIV and AIDS patients at significantly statistical level ($r = 0.546$, $p\text{-value} < 0.001$). About 86.0 percent of the problems found in this study related to two organizational supports which were money and materials.

Keywords: Organizational support, Clinical care of HIV and AIDS patients

บทนำ

จากยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า “Getting to Zero” โดยที่ Zero หรือศูนย์ ประกอบด้วย การไม่มีผู้ติดเชื้อรายใหม่ (Zero new infection) การที่ไม่มีผู้เสียชีวิตจากเอดส์ (Zero death) และการไม่มีการตีตราหรือการแบ่งแยกผู้ติดเชื้ออีกต่อไป (Zero stigma and discrimination)⁽¹⁾ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพบริการการดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอ

วีและผู้ป่วยเอดส์ผู้ใหญ่และเด็กในประเทศไทยขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบการพัฒนาคุณภาพบริการอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศอย่างต่อเนื่องยั่งยืน ก่อให้เกิดกลไกการพัฒนาคุณภาพบริการในระดับภูมิภาค สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในระดับพื้นที่พัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์มีส่วนร่วมในการติดตามงาน ประเมินปัญหาและอุปสรรค การบูรณาการงานพัฒนาคุณภาพทั้งของผู้ใหญ่และเด็กให้เข้ากับ

ระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ มีกลไกเชื่อมโยงกับการพัฒนาและรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล

ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐด้านสาธารณสุข สำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ⁽²⁾ ซึ่งบริหารโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ได้ทำการวิจัย พบว่า ผู้รับผิดชอบคลินิกโรคเอดส์ควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยก่อนการรักษา ผู้ป่วยต้องเรียนรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อในหลาย ๆ แง่มุม และควรมีทีมสหวิชาชีพ มีเครือข่าย มีการทบทวนแนวทาง และการวางแผนแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน และพบว่า ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรมีความสัมพันธ์ทางบวกกระชับมากกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการพัฒนางานด้านเอดส์⁽³⁾

นอกจากนี้ตามหลักการของการทำงานพบว่าปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง โดย เซอร์เมอร์ฮอร์นและคณะ⁽⁴⁾ ได้อธิบายว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล ประกอบด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคล (Individual Attributes) ได้แก่ ลักษณะประชากร ความสามารถ จิตวิทยา ร่วมกับความพยายามในการทำงาน (Work Effort) ซึ่งแรงจูงใจของแต่ละบุคคลจะช่วยกำหนดแรงขับภายในตัวของบุคคล ทำให้เกิดคุณลักษณะเฉพาะต่อระดับและแนวทางของความพยายามในการทำงาน และการสนับสนุนจากองค์การ (Organizational Support) ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการ 4 ประการ คือ คน เงิน เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ⁽⁵⁾ ซึ่งเรียกว่า 4M's นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้คือ ปัจจัยด้านเวลาและเทคโนโลยี ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโครงการให้ประสบผลสำเร็จ⁽⁶⁾

การศึกษาของ พชรพร ครองยุทธ⁽⁷⁾ และ สิทธิพร นามมา⁽⁸⁾ เกี่ยวกับแรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานฯ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานฯ คือ การสนับสนุนจาก

องค์การด้านการบริหาร ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งการสนับสนุนจากองค์การนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยให้องค์การสามารถดำเนินงานตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของทันตแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน⁽⁹⁾ และยังพบว่า การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน และปัจจัยการสนับสนุนด้านการบริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนานามัย⁽¹⁰⁾ และยังพบว่า การสนับสนุนจากองค์การด้านข้อมูลข่าวสารและด้านงบประมาณมีผลต่อการบริหารโครงการสุขภาพของหัวหน้าสถานีนานามัย

จากการประชุมชี้แจงโครงการพัฒนาคุณภาพบริการการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ผู้ใหญ่และเด็ก ปีงบประมาณ 2554 พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการดังนี้ ในขั้นตอนการวางแผนโครงการ พบว่า มีการสับเปลี่ยนบุคลากรหรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นประจำทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และโครงการไม่ได้เป็นนโยบายหลักของโรงพยาบาล ทำให้ขาดการสนับสนุนในการทำงาน นอกจากนี้ในขั้นตอนการดำเนินงานยังพบว่า โรงพยาบาลบางแห่งที่สหวิชาชีพไม่ครบทุกวิชาชีพในคลินิกเอดส์ทำให้เกิดปัญหาในการดูแลรักษาแบบองค์รวม⁽¹¹⁾ และแม้ว่าในคลินิกเอดส์โรงพยาบาลชุมชนจะมีข้อจำกัดหลายประการเกี่ยวกับการสนับสนุนจากองค์การ แต่ก็ยังสามารถบริหารโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินและส่งผลให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในคลินิกดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น โดยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็น

ประโยชน์ในการเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นข้อมูลสนับสนุน และผลักดันให้จัดระบบบริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในคลินิกดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น และเพื่อทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การสนับสนุนจากองค์การ หมายถึง องค์ประกอบที่สนับสนุนการปฏิบัติงานดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านคน หมายถึง จำนวนคนในตำแหน่งต่างๆที่หน่วยงาน รวมถึงความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การวางแผนกำลังคน 2) การวิเคราะห์งาน 3) การสรรหาและคัดเลือก 4) การฝึกอบรมและการพัฒนา 5) การสอนงานและการประเมินผลปฏิบัติงาน 6) การเลื่อนตำแหน่ง

2. ปัจจัยด้านงบประมาณ หมายถึง การวางแผนและจัดสรรทางงบประมาณของหน่วยงานในการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) แหล่งสนับสนุนงบประมาณ 2) ความเพียงพอของงบประมาณ 3) การบริหารจัดการงบประมาณ

3. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง การวางแผนและสรรหาวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามความต้องการและตามเกณฑ์มาตรฐาน ข้อกำหนด ตลอดจนมีวิธีการตรวจสอบบำรุงรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผนงานด้านวัสดุ 2) การสำรวจความต้องการ 3) การสรรหาวัสดุอุปกรณ์ 4) การกระจายวัสดุอุปกรณ์ 5) การบำรุงรักษา 6) การจำหน่าย

4. ปัจจัยด้านเวลา หมายถึง การวางแผนจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในองค์การให้มีความเหมาะสมและเอื้อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

5. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี หมายถึง เทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล รวมถึงเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการได้รับการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

การปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ หมายถึง การบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดแนวคิดของโครงการ ประกอบด้วย การทบทวน เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
- 2) การวางแผน ประกอบด้วย การจัดทำแผนดำเนินงาน การทบทวนกระบวนการดำเนินงาน
- 3) การดำเนินงาน ประกอบด้วย การดำเนินงานและทดสอบการเปลี่ยนแปลง
- 4) การยุติโครงการ ประกอบด้วย การประเมินผล และการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรฯ โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดขอนแก่น

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรประกอบด้วย แพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค ที่ปฏิบัติงานดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น

เกณฑ์การคัดเข้าศึกษา

บุคลากรประกอบด้วยแพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค ที่ปฏิบัติงานดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น เป็นบุคลากรที่สมัครใจและร่วมมือตอบแบบสอบถามส่งกลับมา

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรประกอบด้วย แพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค ที่ปฏิบัติงานดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น ที่สมัครใจและร่วมมือตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 8 มกราคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่ง ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 การสนับสนุนจากองค์กร ประกอบด้วยด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านเวลา และด้านเทคโนโลยี เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยที่สุด 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 1) การกำหนดแนวคิดของโครงการ ประกอบด้วย การทบทวน เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 2) การวางแผน ประกอบด้วย การจัดทำแผนดำเนินงาน การทบทวนกระบวนการดำเนินงาน 3) การดำเนินงาน ประกอบด้วย การดำเนินงานและทดสอบการเปลี่ยนแปลง 4) การยุติโครงการ ประกอบด้วย การประเมินผลที่ได้จากการดำเนินงาน

การเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงาน ลักษณะคำถามเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยที่สุด 1 คะแนน

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความ และแสดงความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด การทดสอบความสัมพันธ์ ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significant) ที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงร้อยละ 79.2 เพศชายร้อยละ 20.8 อายุระหว่าง 31-40 ปีร้อยละ 51.7 อายุเฉลี่ย 38.6 ปี (S.D.= 7.64) อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 55 ปี สถานภาพสมรส สมรสร้อยละ 64.2 ระดับการศึกษา จบระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 80.0 รายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาทร้อยละ 37.5 รายได้เฉลี่ย 32,213 บาท (S.D.= 5.08) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคเอดส์ 6-10 ปี ร้อยละ 43.3 เฉลี่ย 7.13 ปี (S.D.= 4.84)

2. การสนับสนุนจากองค์กร

การสนับสนุนจากองค์กรกับบุคลากรที่ทำงานในคลินิกดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอยู่ในระดับสูง ในด้านเวลา ค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D.=0.59) ในด้านบุคลากร

ค่าเฉลี่ย 3.51 (S.D.=0.62) และด้านเทคโนโลยี 3.49 (S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ย 3.53 (S.D.=0.85) ได้รับการสนับสนุนจาก องค์การให้การสนับสนุนด้านเวลาในการทำงานสูงสุด ดังตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ย 3.42 (S.D.=0.68) และด้านวัสดุ ค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการสนับสนุนจากองค์การในการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น

การสนับสนุนจากองค์การ	ระดับการสนับสนุนจากองค์การ (n = 120)	
	Mean	S.D.
1. ด้านบุคลากร	3.51	0.62
2. ด้านงบประมาณ	3.42	0.68
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.49	0.70
4. ด้านเทคโนโลยี	3.53	0.85
5. ด้านเวลา	3.66	0.59
ภาพรวม	3.52	0.56

3. ลักษณะการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 (S.D.= 0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมาก คือ การดำเนินงาน ค่า

เฉลี่ย 3.70 (S.D.=0.67) รองลงมาคือ การกำหนดแนวคิดของโครงการ ฯ และการวางแผนโครงการ ฯ ค่าเฉลี่ย 3.64 (S.D.= 0.72) และ 3.61 (S.D.= 0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ การยุติโครงการ ค่าเฉลี่ย 3.43 (S.D.=0.71) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของลักษณะการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น

ลักษณะการปฏิบัติงาน ฯ	ระดับการปฏิบัติงานโครงการ ฯ (n = 120)	
	Mean	S.D.
1. การกำหนดแนวคิดของโครงการ ฯ	3.64	0.72
2. การวางแผนโครงการ ฯ	3.61	0.77
3. การดำเนินงานโครงการ ฯ	3.70	0.67
4. การยุติโครงการ ฯ	3.43	0.71
ภาพรวม	3.59	0.64

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การฯ กับการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การฯ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับที่ระดับ

การปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การฯ ในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการสนับสนุนจากองค์การกับการปฏิบัติงานโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น

ประเภทของการสนับสนุนจากองค์การฯ	ลักษณะการปฏิบัติงาน ๑	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value
ภาพรวมการสนับสนุนจากองค์การฯ	0.546	<0.001
1. ด้านบุคลากร	0.464	<0.001
2. ด้านงบประมาณ	0.449	<0.001
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.483	<0.001
4. ด้านเทคโนโลยี	0.387	<0.001
5. ด้านเวลา	0.469	<0.001

สรุปและวิจารณ์

ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากองค์การภาพรวมมีการสนับสนุนจากองค์การค่อนข้างมากในด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยี และด้านเวลา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.52 (S.D.= 0.56) แต่หากพิจารณาประเด็นรายละเอียดการสนับสนุนจากองค์การ จะพบว่า บุคลากรยังมีความคิดเห็นว่าการสนับสนุนด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ยังน้อยกว่าด้านอื่นๆ โดยพบข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การปฏิบัติงานและการดำเนินโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์เป็นงานที่สำคัญ มีปริมาณและภาระงานที่ค่อนข้างหนัก อีกทั้งกิจกรรมที่จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานมีรายละเอียดหลายประการ ประกอบกับภาระงานและปริมาณผู้รับบริการ ที่มีแนว

โน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยลำดับ ตามสถิติและการเข้าถึงบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ดังนั้น โรงพยาบาลจึงควรพิจารณาถึงความจำเป็น และความต้องการการสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เพียงพอและเหมาะสม

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ของโรงพยาบาลชุมชน ในทุก ๆ ด้านทั้งการกำหนดแนวคิด การวางแผน การดำเนินงานโครงการ และการยุติโครงการ ฯ ดังนั้น การนำข้อมูลที่ค้นพบมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ของโรงพยาบาลชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น จึงควรพิจารณาถึงความสำคัญของการสนับสนุนของ

องค์การ อีกทั้งการบริหารจัดการ หรือการเสริมสร้างระบบสนับสนุนขององค์การในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นปัจจัยเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานบริการด้านเอดส์ ซึ่งเป็นโรคติดต่อเรื้อรัง มีลักษณะการทำงานที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน ดังนั้น การสนับสนุนขององค์การ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลอย่างมากต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน และการดำเนินโครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดระบบสนับสนุนขององค์การในด้านต่างๆ ที่เหมาะสม และกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงระบบการสนับสนุนของโรงพยาบาลที่สอดคล้องกับลักษณะงาน
2. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณที่สอดคล้องเหมาะสมกับภาระงานโรงพยาบาล ควรจัดระบบและแนวทางสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น การยกย่องประกาศเกียรติคุณ ส่งเสริมให้มีการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันนำเสนอระบบการทำงานที่เหมาะสมกับองค์กรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายแพทย์คิมหันต์ ยงรัตนกิจ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น นายแพทย์วิฑิต สฤษฏีชัยกุล นายแพทย์เชี่ยวชาญ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่คลินิกดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในโรงพยาบาลชุมชนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณคุณเกียรติชัย สารเสวต และคุณกิงกาญจน์ จงใจหาญ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่นที่ให้คำแนะนำชี้แนะในการทำวิจัย คุณศรัณยู ทิพประมวลที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐด้านสาธารณสุข, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและสำนักเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ด้วยรูปแบบ HIVQUAL-T สำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทยปี 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2550.
2. คັນสนีย์ สมิตะเกษตริน, สุธิดา วรโชติธนน, ชญาภา ไตรวิชัยสกุล, วาสนา นิมวรพันธุ์, กฤตยา โยธาประเสริฐ, จิตรา อ่อนน้อม. การให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 2 ปี. วารสารโรคเอดส์; 2554 .
3. มณฑา เพชรพันธ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการพัฒนาการดำเนินงานด้านเอดส์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารสาธารณสุข]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2555.
4. Schermerhorn R, Hunt G, Osborn N. Organization Behavior. New York: John-Wiley & Sons; 2003.
5. ทองหล่อ เดชไชย. หลักการบริหารงานสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์; 2545.
6. ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข. ขอนแก่น : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2552.
7. พชรพร ครองยุทธ. แรงจูงใจและการสนับสนุนขององค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข]. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2549.

8. สิทธิพร นามมา. การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น [รายงานการศึกษาอิสระ ปรึกษาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552.
9. จิรสุตา บัวผัน, ประจักษ์ บัวผัน, พรทิพย์ คำพอ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนเขตสาธารณสุขที่ 12. วารสารวิจัย มข ปีที่ 16 (6); 2554.
10. อาคม ปัญญาแก้ว และประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การที่มีผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. ปีที่ 16 (7) ; 2554.
11. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น. ประชุมชี้แจงโครงการพัฒนาคุณภาพบริการการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้ใหญ่และเด็ก ปีงบประมาณ 2554.